

C. Osoby a digitální technologie

Motivace a schopnost lidí efektivně používat nové aplikace a služby nabízené prostřednictvím digitálních technologií jsou v současnosti považovány za jeden z klíčových faktorů ekonomického, sociálního a politického rozvoje společnosti. Na druhé straně rozvoj těchto technologií přináší i řadu negativních jevů, jakými jsou ztráta soukromí, kybernetická šikana, zahlcování nežádoucími informacemi, závislost na digitálních technologiích a mnohé další.

- **Mobilní telefon si našel cestu i k nejstarší generaci.** Podle odhadu Mezinárodní telekomunikační unie má mobilní telefon na světě již 78 % osob. V Česku se podíl dospělých s přístupem k mobilnímu telefonu pohybuje těsně pod hranicí 100 % již od roku 2013, ale i před dvaceti lety mobilní telefon používaly dvě třetiny dospělé populace. Na rozdíl od jiných technologií, mobilní telefon ve věku nad 75 let používalo v roce 2023 přes 90 % osob.
- **Rychle přibývá lidí s chytrým telefonem.** Zatímco celkový počet uživatelů mobilního telefonu u nás roste již jen minimálně, výrazně se mění typ používaného zařízení a účel využívání telefonů. Za posledních pět let se u nás například zvýšil podíl osob starších 16 let používajících **chytrý telefon** z 63 % v roce 2018 na 88 % v roce 2023. Naopak podíl uživatelů **tlačítkových telefonů** v tomto období poklesl z 39 % v roce 2018 na 18 % v roce 2023. Roste i počet osob používajících na svých mobilních přístrojích internet.
- **U nejstarších lidí převládají i nadále tlačítkové přístroje.** Zatímco mladší a střední generace dává jednoznačně přednost chytrým telefonům, starší lidé mají stále v oblíbě spíše klasické tlačítkové telefony bez operačního systému. Jestliže v roce 2023 ve věku 16 až 54 let používalo chytrý telefon 98 % osob a i z osob mezi 55 až 74 lety jej mělo 73 %, z nejstarších spoluobčanů nad 75 let používalo chytrý telefon „pouze“ 24 % osob. V této nejstarší věkové kategorii používá totiž téměř 70 % osob stále pouze tlačítkový telefon. I přesto je ovšem vidět, že podíly osob s chytrými telefony se zvyšují i v nejstarších věkových skupinách.
- **Na světě je online již přes 5 miliard lidí.** Podle odhadu Mezinárodní telekomunikační unie používaly v roce 2023 internet přibližně dvě třetiny lidstva v porovnání s jednou třetinou před deseti lety. V absolutním vyjádření celosvětový odhadovaný počet uživatelů internetu vzrostl od roku 2013 o téměř 3 miliardy na 5,4 miliard osob v roce 2023. V Česku v roce 2023 používalo internet 86 % osob starších 16 let v porovnání se 70 % v roce 2013 a cca 30 % v roce 2003.
- **Počet uživatelů internetu rostl v Česku nejrychleji v první dekádě nového tisíciletí.** Jestliže na začátku tisíciletí internet v Česku nejčastěji používali studenti vysokých škol, IT odborníci nebo vybraní zaměstnanci podniků s připojením k internetu, celkem se jednalo o 10 % osob starších 16 let, dnes internet používají téměř všichni, kteří jej používat chtějí. Mezi lety 2000 až 2010 rostl počet uživatelů internetu ročně v průměru o 20 %, absolutně z cca jednoho milionu až na 5,5 milionu. V posledních letech počet uživatelů internetu roste již výrazně pozvolněji, k růstu dochází převážně u osob starších 55 let. Výrazně se však mění zařízení, na kterých internet používáme. Mobilní telefon je digitální technologie, která je v tomto ohledu na špici.
- **Používání internetu významně souvisí s věkem.** V roce 2023 uvedla v Česku desetina (850 tisíc) osob starších 16 let, že internet nikdy nepoužila. Téměř 90 % z nich bylo starších 65 let. Zbytek tvořily povětšinou osoby bez maturity. Velké rozdíly v používání internetu nalezneme mezi mladšími a staršími seniory. Zatímco ve věku 65 až 74 let internet v roce 2023 používaly v Česku dvě třetiny osob, mezi seniory nad 75 let to byla ale jen jedna třetina.
- **I v rámci ostatních zemí EU se využívání internetu liší především podle věku.** Jelikož bezmála ve všech zemích je online do věku 55 let téměř každý, průměr za danou zemi ovlivňuje především to, zda je či není online starší generace. V roce 2023 byl nejvyšší podíl uživatelů internetu ve věku 55 až 74 let ze zemí EU v Dánsku, Nizozemsku a Lucembursku, kde se již blížil hranici 100 %. Vysoký, více než 90 %, byl tento podíl i ve Finsku, Švédsku či Irsku. Naopak, internet byl nejméně

rozšířen mezi osobami ve věku 55 až 74 let v Bulharsku a v Chorvatsku, v obou zemích v této věkové kategorii používalo internet 60 % osob. Nízký, cca dvou třetinový, byl tento podíl v Portugalsku, Řecku a Polsku. V Česku ve věku 55 až 74 let používalo internet 78 % lidí.

- **I vzdělání hraje roli ve využívání internetu, a to především u starších lidí.** V roce 2023 v Česku ve věku nad 65 let používalo internet již 70 % osob s maturitním a vyšším dokončeným vzděláním, ale stále jen 40 % osob se vzděláním bez maturity. I v ostatních zemích EU u starších lidí používání internetu často úzce souvisí s dosaženým vzděláním.
- **V posledních letech roste obliba internetu i mezi starší generací.** Zatímco v mladších věkových kategoriích internet používají již několik let téměř všichni, u starších ročníků je jeho používání stále na vzestupu. V roce 2023 poprvé více jak polovina osob starších 65 let používala internet. Před deseti lety to byla jen pětina. Mezi nejstaršími spoluobčany (75+) však internet stále nepoužívají cca dvě třetiny osob.
- **Nejrychleji se bude rozšiřovat používání internetu mezi mladšími seniory.** Jelikož mezi osobami ve věku 55 až 64 let již dnes v Česku internet používá 77 % osob (údaj za rok 2023), dá se předpokládat, že internet bude v příštích letech používat stále více českých seniorů, a to především ve věku 65 až 74 let. Příkladem nám mohou být některé státy severní a západní Evropy, kde již v současnosti je podíl uživatelů internetu v této věkové kategorii velmi vysoký. Například v Nizozemsku nebo v Dánsku v roce 2023 bylo mezi osobami ve věku 65 až 74 let více než 95 % uživatelů internetu.
- **Využívání internetu v mobilu akcelerovalo rozšíření chytrých telefonů.** V roce 2023 používalo v Česku internet v mobilu téměř osm z deseti osob starších 16 let (78 %). Před deseti lety to byly dvě osoby z deseti. V roce 2023 ve věku 16 až 55 let používalo internet na svém mobilním telefonu již 97 % osob. Ale i ve věku 55 až 64 let internet v mobilu používá již více než 80 % osob. V roce 2023 tak byl v Česku ve věku 15 až 24 let přibližně stejný počet uživatelů internetu v mobilu jako ve věku 55 až 64 let.
- **Chytrý telefon ve spojení s internetem je v posledních letech hlavní hnací silou dalšího rozvoje digitalizace naší společnosti, ale část nejstarší generace je z toho vyloučena.** V roce 2023 využívalo v Česku internet v mobilu ve věku 65 a více let 35 % osob v porovnání s 10 % v roce 2018. Ve skupině mladších seniorů mezi 65 až 74 lety nepanuje ke spojení těchto dvou technologií taková nedůvěra, v roce 2023 v této věkové kategorii používalo internet v mobilu 44 % osob. Přesto v této věkové kategorii je u nás zmíněný podíl pátý nejnižší ze zemí EU. Mezi seniory nad 75 let používala internet v mobilu necelá pětina osob.
- **Zda starší lidé internet na svém telefonu používají, závisí především na jejich vzdělání.** V roce 2023 ve věku 55 až 74 let používalo v Česku internet v telefonu sice 85 % osob s vysokoškolským vzděláním, ale jen 30 % se vzděláním bez maturity. Obdobné nebo dokonce větší rozdíly najdeme i u našich sousedů na Slovensku a v Polsku nebo v jižních zemích EU jako je Bulharsko, Chorvatsko, Řecko či Portugalsko.
- **Pandemie covidu-19 změnila naše chování na internetu.** Stejně jako roste počet lidí využívajících internet, roste i různorodost aktivit, které lidé na internetu vykonávají. Dnes je běžné prostřednictvím internetu nakupovat či spravovat své finance. K velkým změnám ve využívání internetu došlo rovněž v důsledku pandemie koronaviru. Vlivem omezení kontaktů zažila velký boom např. online komunikace, a to včetně komunikace s úřady či na pracovišti prostřednictvím platform jako je Teams, Zoom nebo Meet. Lidé začali ve větší míře i sledovat placené pořady a zvýšil se taky počet těch, kteří využívají digitální technologie pro vzdělávání. Hojně se věnujeme i čtení online zpráv, novin a časopisů.
- **E-maily jsou stále populární.** Komunikace, především ta e-mailová, která byla po mnoho let jednou z nezákladnějších činností na internetu, má dnes mnoho konkurentů. Přesto i v roce 2023 používalo pro soukromé účely elektronickou poštu v Česku 81 % osob starších 16 let, tj. 95 % uživatelů

internetu. Jde o jednu z činností na internetu, která je rozšířena napříč generacemi. I mezi uživateli internetu staršími 65 let e-mail používá přes 80 % osob. Spolu s vyhledáváním informací se jedná o nejrozšířenější činnost prováděnou na internetu ve vyšších věkových skupinách obyvatel. Podíl Čechů, kteří používají elektronickou poštu, patří k nejvyšším v rámci EU.

- **Mladí lidé na internetu především chatují.** V roce 2023 v Česku 77 % osob starších 16 let používá ke komunikaci aplikace jako WhatsApp či Messenger. Tyto chatovací aplikace používané nejčastěji na mobilním telefonu umožňují „rychlou“ výměnu zpráv, fotografií či videí a slouží také k video hovorům. Před deseti lety tento způsob komunikace využívalo 27 % osob. Z lidí různého věku zasílají zprávy přes chat nejvíce ti v nejmladší sledované skupině, tedy ti ve věku 16–24 let, kde chatují, až na výjimky, všichni. Ve velké míře používají tento způsob komunikace i ženy na mateřské či rodičovské dovolené (95 % v roce 2023). Naopak senioři starší 65 let zasílají zprávy přes chat výrazně méně. V roce 2023 jich byla mezi nimi přibližně třetina.
- **Sociální sítě oslovují i střední generaci.** Sociální sítě slouží převážně ke sdílení informací, komunikaci a propagaci. Celosvětově se jedná o významné komunikační platformy - jen v České republice používalo v roce 2023 sociální sítě, jako je Facebook, Instagram či X (dříve Twitter), necelých 5,3 milionů osob, tj. 62 % osob starších 16 let. Obrovský rozmach, a to především u mladší generace, zaznamenalo jejich používání již na začátku minulého desetiletí. Podíl uživatelů mezi obyvateli Česka staršími 16 let v tomto období vzrostl z 10 % v roce 2010 na 34 % v roce 2013. Tehdy je hojně používala především nejmladší sledovaná generace. Například ve věku 16 až 24 let mělo účet na sociálních sítích 85 % osob v porovnání s necelou třetinou osob ve věku 35 až 54 let. V dalších letech rostl počet uživatelů sociálních sítí především mezi střední generací. Například ve věku 35 až 44 let je v roce 2023 používalo 85 % osob a i ve věku 45 až 54 let to byly více než dvě třetiny.
- **Internet ke čtení online zpravodajství používáme častěji než jinde v EU.** Internet nabízí celou řadu aktivit k trávení volného času, kterých dnešní digitální společnost v hojné míře využívá. Snad nejrozšířenějším příkladem volnočasové aktivity na internetu je kromě komunikace i čtení online zpráv zahrnující internetové zpravodajství, noviny a časopisy. Zpravodajství četlo v roce 2023 na internetu 78 % české populace ve věku 16 a více let. Z osob, které používají internet, to bylo kromě nejmladší sledované generace, dokonce více než 90 %. Podíl Čechů, kteří čtou online zprávy na internetu, byl v roce 2023 čtvrtý nejvyšší v rámci EU. Kromě Česka je tento podíl vysoký i například v Maďarsku. Naopak nejnižší je podle údajů Eurostatu ve Francii a v Itálii.
- **Placené zpravodajství čte jen omezený počet lidí.** Přestože internetové zpravodajství čte v Česku již 9 uživatelů internetu z 10, téměř všichni čtou články výlučně na volně dostupných zpravodajských serverech. Články na zpoplatněných stránkách si v posledních 3 měsících před dotazováním četla v roce 2023 pouze 3 % Čechů starších 16 let. Nejvyšší byl tento podíl u lidí s vysokoškolským vzděláním, kde tak ve věku 25 až 64 let činilo 9 % z nich.
- **Internet se stal, především pro mladší generaci, hlavní platformou pro poslech hudby a sledování filmů a videí.** V roce 2023 v Česku mezi obyvateli staršími 16 let sledovalo videa na YouTube a podobných stránkách určených ke sdílení obsahu s dalšími uživateli 71 % osob. Mezi mladými ve věku 16 až 24 let to bylo dokonce 99 %. Hudbu na internetu pak poslouchala v průměru více než polovina lidí (55 %), mezi mladými pak opět téměř každý.
- **Na internetu začínáme více poslouchat i placenou hudbu a sledovat placená videa.** Ze skupiny šestnáctiletých a starších osob sledovalo v Česku v roce 2023 přes placené platformy filmy, seriály, videa či jiné pořady 35 % osob, což je o polovinu více než před rokem. V roce 2018 placené pořady v Česku sledovalo jen 5 % obyvatel starších 16 let. V případě placené hudby vzrostl meziročně podíl předplatitelů v Česku z 10 % v roce 2022 na 13 % v roce 2023. Nejvíce tyto placené služby využívají mladí lidé. Například ve věku 16 až 34 let Spotify Premium a podobné platformy k poslechu placené hudby přes internet využila v roce 2023 téměř třetina osob. Pořady na placených kanálech jako je Netflix sledovala ve stejném roce dokonce více než polovina mladých v této věkové skupině.

- **V placení za obsah jsme dohnali průměr EU.** V minulosti Česko v rámci zemí EU výrazně zaostávalo v podílu platících konzumentů mediálních služeb mezi obyvateli ve věku 16 až 74 let. Například v Česku v roce 2018 v této věkové skupině placené pořady sledoval jen cca každý dvacátý v porovnání s každým čtvrtým v zemích EU. Od roku 2023 však toto konstatování již neplatí, a přestože se pohybujeme ve sledování placené hudby a placených pořadů na průměru EU, stále výrazně zaostáváme za státy, jako je Nizozemsko či severské země, kde například placené pořady sledují více než dvě třetiny obyvatel.
- **V internetovém bankovníctví jsme nad průměrem EU.** Internet neslouží jen k zábavě, ale i k praktickým činnostem. Mezi Čechy roste také obliba online nakupování a internetového bankovníctví, které v Česku používá již téměř 80 % osob ve věku 16 až 74 let, což je mnohem větší procento lidí než u všech našich sousedů. Počet uživatelů internetového bankovníctví se v Česku za posledních deset let téměř zdvojnásobil.
- **Dynamicky vzrostl i počet lidí, kteří začali nakupovat online, a to především v době nucených lockdownů v době pandemie.** Po výrazném nárůstu počtu osob nakupujících na internetu mezi lety 2019 a 2020 se tempo růstu zpomalilo. I tak v roce 2023 nakupovalo online více lidí než v roce předchozím. Ve věku 16 až 74 let tak činilo 69 % osob v porovnání s 58 % v zemích EU.
- **To, zda si lidé mění nastavení cookies, se liší v závislosti na dosaženém vzdělání.** Bezpečnost na internetu je v dnešní době stále častěji skloňovaný termín. Například soubory cookies, pomocí kterých zaznamenávají webové stránky aktivitu uživatelů, lze omezit nebo na některých stránkách i zcela zakázat. V roce 2023 uvedlo v Česku 36 % osob starších 16 let, že si změnilo nastavení cookies, ať tak že cookies zcela zakázaly nebo tak, že omezily jejich množství. Jde o vyšší podíly, než byly zjištěny u většiny ostatních zemích EU. Zatímco u osob ve věku 25 až 64 let se vzděláním bez maturity si cookies v Česku v roce 2023 nastavovalo 27 % osob, u osob s vysokoškolským vzděláním to bylo 61 %.

Údaje uvedené v této kapitole pocházejí z [ročního šetření v domácnostech o využívání informačních a komunikačních technologií](#). Český statistický úřad provádí toto zjišťování od roku 2003 každoročně ve 2. čtvrtletí na vzorku cca 6 tisíc osob starších 16 let. Tyto údaje se pravidelně sledují i ve všech ostatních zemích EU, a to podle jednotné metodiky a modelového dotazníku Eurostatu.

Poznámka č.1: V rámci šetření se sbírají informace pouze od lidí žijících v soukromých domácnostech, tj. součástí nejsou osoby žijící v tzv. kolektivních domácnostech (nápravných zařízeních, ústavech sociální péče, domovech důchodců apod.).

Podrobné výsledky z tohoto šetření ČSÚ zveřejňuje ve své publikaci Využívání ICT v domácnostech a mezi jednotlivci. V elektronické podobě je nejnovější vydání [publikace s údaji za rok 2023](#).

Data za země EU byla zpracována ČSÚ z [databáze Eurostatu](#).

Poznámka č. 2: Údaje, které uvádí Eurostat za Česko (osoby celkem), se liší od údajů, které za Česko (osoby celkem) publikuje ČSÚ. Rozdíl je způsoben tím, že Eurostat publikuje údaje pouze za osoby ve věku 16 až 74 let. ČSÚ u tohoto šetření standardně uvádí data za všechny osoby starší 16 let.

Podrobná data o rozšíření a způsobu používání digitálních technologií mezi jednotlivci jak za Česko, tak i ostatní státy EU, lze najít na webu ČSÚ zde: [ICT v domácnostech a uživatelé ICT | Statistika \(gov.cz\)](#).